

Ztráta švestkových stromů.

Politování hodnou ztrátou v celé naší oblasti přinesl tento rok.

Odumírání ovocných stromů, z větší části švestek v důsledku výskytu obrovského množství mšic.

Již v roce 1916 se tento příživník natolik rozmnožil, že pokrýval každou větev.

Během suchého roku 1917 zde stály zubožené a zakrnělé stromy.

Obzvláště smutné bylo, že na jaře 1918 větší část - více jak 3/4 se nezazelenaly a celé ovocné zahrady zůstaly holé.

Jen stromy, které stály ve větru a mnohé osaměle se zachovály. Před tímto rokem dodávaly Horní Habartice mnoho dobrých švestek na trh.

Až do roku 1917 existovaly mimo hostince v Horních Habartících v č. 195 " Zum Felsenkeller ", č. 57 " Weisser Hof ", č. 17 " Gautsch Gasthaus ", č. 187 " Zum Ringelplatz ", č. 153 " Zirkler Gasthaus ", č. 200 " Rehnet Gasthaus " i hostinec " Bei Heger a Hofbinder " (pozn. O. PL č. ?).

1917 padlí ve válce: Josef Starch č. 169 a Josef Saase z č. 2. Na válečné útrapy zemřel Friedrich Beitler z č. 180.

1 9 1 8

Rok 1918 přinesl konečně konec války, ale také " převrat ". První část roku uběhla obdobně jako předešlý rok. Válečné chaosy, dále stoupající zdražování, starost o prostý život nedávaly lidem myslet dál.

Válka s Ruskem měla již příznivý konec a první mír uvolnil u obyvatelstva tichou radost a víru.

Naše armády vybojovaly i nadále po celém světě na truc bídě další skvělá vítězství.

Co se Italiánům (Katzelmacher) v tak mnohých krvavých bitvách, kde celou svou mocí mohli vrtrhnout, podařilo se Němcům při prvním útoku.

Nepřátelská postavení byla dobyta a armády rakouské a německé se vřítily proti Piavě.

Ale zprávy o vítězstvích již neomamovaly národ jak v roce 1915.

Šeď všedního dne nedovolila proniknout jásotu.

Sem tam se již projevovaly známky podvýživy, hlavně u mládeže a starců. Konec května 1918 byl pro Horní Habartice špatný. Ti, kteří nebyli samozásobiteli dostávali jen 1/2 chleba na 14 dní.

Děti hosté 1918.

Aby se ohrožené děti uchránily před touto nouzí, bylo úřady a lidumili zavedeno hnutí " Dítě jako host ".

Děti z našeho značně vyhladovělého období byly vybíráni učiteckým personálem a posílány do Maďarska do lépe situovaných rodin, aby se tam v úrodních krajích opět vykrmily.

Číslo takto vyslaných dětí bylo velmi veliké, obzvláště z měst.

Z Horních Habartic se nezúčastnil žádný. Štěstí pro naši obec, protože tento podnik měl špatný konec.

Zpáteční transport dětí v říjnu a listopadu byl již z části chaosem zvrata překvapen.

Nedostatek vagonů, dopravní poruchy, studené noci a především výskyt " chřipky " způsobily, že velký počet dětí po cestě zemřel a jiní těžce nemocní se vrátili domů.

Děti byly okolo 8 dnů na cestě, stály celé noci často v dobytčích vozech na jednotlivých nádražích již nemocní, bez dostatečné péče a daleko od rodičů.

Smutný list z naší péče o mládež.

Navrátilci.

Na jaře 1918 přicházeli první navrátilci ze zajetí (z Ruska) a přinášeli světlý okamžik do leckterého rodinného života, samozřejmě jen na krátkou dobu.

Rakouské úřady pohlížely na tyto lidi, kteří protrpěli mnoho strašného utrpení s velkou nedůvěrou.

Obávaly se, že navrátilci by mohli z Ruska přinést revoluci.

Po krátké dovolené byli znovu povoláni a zařazeni do pochodujících oddílů (March Kompagnie) a jen díky krátce nato následujícímu krachu lze děkovat, že jich mnoho nemuselo " kousat " do trávy.

Množství válečných zajatců bylo v každé vesnici značné.

Většina se nacházela na Sibiři a v Rusku.

Sibiř, která až donedávna platila za nejopuštěnější zemi se tím vryla do paměti každého děcka.

Dopisy šly a přicházely, často chyběla jakákoliv zpráva i když se vědělo od kamarádů, že zajatec žije a též píše.

Mnohý hrob byl na sibiřské stepi našim synům vykopán.

Tylus " uklízel " cele zajatecké tábory jako například Krasnojarsk.

Vstup Ameriky do války.

Ke vši stísněnosti došlo, že v roce 1918 Amerika, která dosud protivníky podporovala penězi a válečnými potřebami, nyní vlastními oddíly a bojovými prostředky se vrhla na válečné pole.

Na výpomoc tomuto státu vydal 2, 10 a 20 haléřové kousky ze železa avšak v malém množství. Ve skutečnosti toto nepomohlo.

V sousedním Německu většina veikoměst vystavovala feni-kové papírové poukázky.

V době nejhoršího nedostatku drobných 1918 se dostávaly při nákupech nazpátek poštovní známky. Dokonce i na železnicích byly tyto poštovní známky použity jako náhrada za drobné. Brzy tak osahané nebyly k radosti příjemců. Při platbách to vedlo často ke sporům.

V době převratu zneuctění peněz tak dosáhlo, že i K bankovky se prostě trhaly na 1/2, nebo 1/4, když mělo být placeno 25 nebo 50 haléři. Dokonce u železničních pokladen bylo krátkou dobu těmi-to papírovými špinavými cary placeno až konečně vláda chvála Bohu toto zarazila.

Z l o m .

Žně 1918 byly středně dobré, ale nikdo pořád nevěřil že bude lépe.

Léto prošlo, přišel podzim a s ním katastrofa. Národ byl nekonečnou válkou unaven. Mnohé strádání jej otupilo.

Nestydaté zprávy tiskem za pomoci 14 bodů američanů presidenta Wilsona, který se čile snažil pro mír v nejrůzovějších barvách líčit - mír bez vítězů a poražených vůli na výdrž na válčení zcela zlomil. Ve 14 bodech Amerika slibovala všem národům právo na sebeurčení.

Každý národ měl svůj osud si určit sám. Tyto idee byly vnášeny do armády.

Západní mocnosti, které pracovaly s mimořádně nezvyklými finančními prostředky měly v Německu nespočetně pomocníků, kteří v jejich smyslu pracovali.

Národ samozřejmě za tohoto stavu považoval další boj za bezúčelný.

Podporou mužstva obrovskými válečnými prostředky byl nepřítel Amerikou významně posílen.

Připočítáme-li ještě k tomu zradu, která v Rakousku v císařském domě kvetla od zdola až nahoru, je potom vysvětlitelné: přišlo co přijít mělo - r o z p a d .

Nejdříve se zhroutil fronta v Bulharsku, potom fronta proti Itálii a nakonec německé bojové linie proti Francii.

Protože krach války skončil a tento byl i Čechy z části zapříčiněn, považovaly se první dny radosti z důvodu konce války.

Hezkými slovy se pokoušela veškerá jednání zkrášlit. Američtí milionáři, kteří svými zbožnými řečmi překypovali měli strach, aby nepřišli o peníze půjčené Angličanům a Francouzům. Aby tyto zachránili, poslali své žoldnéře do války.

Seznamy polností.

U nás stoupala bída dále. Ještě šlo všechno svou cestou. Opět byla na jaře pole s velkou námahou a s bídou obstarána.

Zase stouply obhospodařované plochy a při tom se projevil ústup brambor o 10 ha před jetelem, který však pravděpodobně neodpovídal skutečnosti.

Pokles porodnosti.

Nápadným jevem byl pokles porodnosti v důsledku války. Po roce 1912 a dále se v Horních Habartících narodil následující počet dětí:

1913	- 22 dětí a z toho	12 chlapců a	10 děvčat
1914	- 18 "	10 "	8 "
1915	- 10 "	4 "	6 "
1916	- 6 "	3 "	3 "
1917	- 5 "	2 "	3 "
1918	- 8 "	3 "	5 "
1919	- 17 "	9 "	8 "
1920	- 30 "	20 "	10 "
1921	- 17 "	7 "	10 "
1922	- 11 "	6 "	5 "
1923	- 24 "	10 "	14 "
1924	- 16 "	6 "	10 "
1925	- 14 "	10 "	4 "

Zdražování.

V obchodech nyní nastoupila úplná anarchie. Drobné zboží nebylo více nabízeno. Vše byly jen náhražky (guma, kůže, provázky, mýdlo, náhražky mazacích olejů a pod.).

Přitom bylo zdražování nestydaté a vyjít proto bylo jen těžko možné.

Nic nebylo ke koupi. Nákupy se omezily jen na nejnutnější.

O. Wdlich vzpomíná. Já sám jsem měl např. v prosinci 1918 jako učitel s volným ubytováním a otopem denní příjem mezi 9 až 10 K. Při stavu rodiny tří osob.

Pro tuto dobu jsem zaznamenal následující ceny:

1 kg mouky (bez lístků) to znamená bez úředního lístku na chleba se koupil za 16 až 18 K. Na chlebový lístek to bylo významně levnější, nebo alespoň až 1/4 na hlavu. 1 kg hrachu 16 K (většinou prodávaného přes agrovisi),

1 kg čočky za 15,20 K, 1 kg hrušek za 1,60 K, 1 kg chleba 1,30 K do září, ale jen 1/2 chleba týdně, 1 kg mrkve 1,80 K, 1 kg hovězího masa 7 K na lístek (avšak 12 dkg na hlavu a týden), 1 kg hovězího 20 až 30 K bez lístku v Podmoklech, 1 kg vepřového masa 50 K, 1 kg másla 80 až 100 K, 1 kg brambor 2 - 4 K a na lístky je 1 K, ale jenom přidělené množství 1 kg na 2 - 3 týdny, 1 kg tvarohu 2 K, 1 pár bot pro mně 250 K, ale i tu bylo člověk v nebezpečí, že bude podveden a že dostane méně hodnotné zboží.

Pánský oblek na 600 K, 1 tučet podvazků 16 K, 1 zimní košile 70 K, 1 pár kožených bot pro čtyřleté dítě 60 - 80 K, 1 vajíčko 1 - 1,40 K, 1 vlašský ořech 10 haléřů, 1 list kreslicího papíru 12 hal.

Porovnáme-li s těmito cenami denní příjem učitele, nacházíme, že tento nestačil ani k zakoupení 1 kg hrachu, ale jen 2 - 3 kg brambor, když s nynějším jednodenním příjmem až deseti násobně větší množství dostane.

Musí být ale zdůrazněno, že v této době " osoby s fixními platy ", které byly odkázány jen na tento příjem na tom byly hůřeji nežli nádeník.

Týdenní plat.

To mělo za následek, že " fixní " odměňování si vytvořily vlastní organizace k vylepšení své situace.

Šmelinářství 1918.

Nejlépe se v těchto dobách dařilo šmelině a z mnohých se stali milionáři.

Šmelináři byli obchodníci, kteří zboží na vagony (brambory, řepu, fazolovou mouku, vlastně všechno zboží, které bylo velmi potřebné) nakupovali a se ziskem prodávali dále, zejména dalším šmelinářům.

Šmelinářství se vyvíjelo v důsledku stále stoupajících cen a šmelináři byli nehorší pijavici národa. V povolání většinou nebyli ovchodníky a často to byli polští Židé.

Bylo mezi nimi přece jenom dost úředníků, řemeslníků a dokonce vojáků v zázemí.

Šmelinář dost často obchodní zboží ani neviděl, možná že leželo v některém skladu v Ústí, Praze, Budapešti a kdo ví kde a často měnilo majitele, stále s přírůžkou na ceně.

Jelikož šmelinářství odčerpávalo zboží z oběhu, byla škoda značná.

Státní správa byla těžkopádná, aby šmelinářům jejich řemeslo úplně zlikvidovala.

Nedostatek drobných.

Citelný byl též špatný stav na drobných mincích.

Měděné, niklové a dokonce i stříbrné mince byly již dávno jednotlivými osobami " zkřečkovány ", protože hodnota kovu jejich kupní cenu významně překročila.

Pamětní deska na hrobu patřící k hrobu č.p. 162 (dům stál u silnice vpravo od býv. mandlu směrem Hladkým). Na památku na našeho milého bratra a syna Emila Parsche, který padl u Ratimna v Haliči ve svých 23. letech. Odpočívej v pokoji v cizí zemi.

Pamětní deska na hrobu v H. Habarticích na pravé straně hřbitova patřícího k č.p. 111. Milovaný syn a bratr Josef Hofmann ze 42. pěšího regimentu, 12. kompanie těžce zraněn v Rusku zemřel 14. ledna 1915 v Linci nad Dunajem ve 24. letech.